

INTERCOMPREHENSIUNEA ÎN LIMBILE ROMANICE: CONSIDERAȚII PRIVIND EFICIENTIZAREA COMUNICĂRII ÎN CONTEXT DIDACTIC MULTILINGV ȘI DIGITAL

Ana-Maria RADU-POP*
Gabriel BĂRDĂȘAN**
Universitatea de Vest din Timișoara

*ana.pop@e-uvvt.ro

**gabriel.bardasan@e-uvvt.ro

Intercomprehension in Romance Languages: Considerations on Making Communication Efficient in a Multilingual and Digital Didactic Context
DOI: 10.35923/AUTFil.59.01

The purpose of our paper is to analyse how intercomprehension functions in Romance languages, at a training course for instructors and tutors; special attention will be given to the didactic and communicational aspects involved in such an educational approach. The targeted multilingual didactic context fosters several types of plurilingual interaction between participants, at both macro and micro-group levels. These interactional types are presented from the perspective of the relations between the actors and the channels of communication in order to highlight specific elements and identify aspects that can make communication efficient in a multilingual and digital didactic context, by making use of intercomprehension.

Keywords: *intercomprehension; interaction; Romance languages; communication; training course*

1. Abordarea pluralistă a limbilor străine. Intercomprehenșiunea – model de comunicare și disciplină curriculară

Diversitatea lingvistică și culturală specifică anumitor comunități nu a constituit niciodată *per se* un impediment pentru comunicare, membrii

acestora identificând în mod natural mecanisme de interrelaționare lingvistică, ce le-au permis stabilirea unor forme de dialog bazate pe folosirea propriei limbi, fără medierea unui alt idiom. Un astfel de model de comunicare se bazează, în principal, pe valorificarea intuitivă de către vorbitori a propriilor cunoștințe și experiențe lingvistice și extralingvistice, precum și a elementelor și trăsăturilor comune ale limbilor – lexicale, morfosintactice, fonologice și pragmatice.

Ritmul și numărul impresionante de contacte interpersonale din mediul real și virtual care caracterizează societatea actuală, precum și modificarea configurațiilor etnice ale comunităților tradiționale au impus o diversificare a paradigmei didacticei limbilor străine, prin promovarea unor abordări pluraliste – în special în cazul limbilor înrudite, complementare metodelor deja consacrate, care permit abordarea simultană a mai multor limbi, facilitând astfel comunicarea în contexte multilingve.

În acord cu politica lingvistică a Uniunii Europene de promovare a multilingvismului și a egalității dintre limbi, cu numeroase avantaje nu numai pentru mediul academic, ci pentru toți actanții sociali, metodele pluraliste de studiere a limbilor străine au determinat o reorganizare a demersului didactic și a finalităților acestuia, prin astfel de demersuri urmărindu-se, în principal, formarea unei competențe plurilingve și multiculturale, înțelegând ca abilitate „de a mobiliza repertoriul plural al resurselor lingvistice și culturale pentru a face față nevoilor de comunicare sau pentru a interacționa cu alții, precum și pentru a face să evolueze acest repertoriu” (Ungureanu, 2017: 47).

„Model de comunicare în virtutea căruia, într-un grup de interlocutori, fiecare se exprimă în limba maternă (sau într-o limbă străină pe care consideră că o cunoaște mai bine), înțelegând, în același timp, limbile folosite de către ceilalți” (Spiță, Tărnăuceanu 2010: 7), intercomprehenșiunea (IC) în limbile înrudite este, probabil, cea mai cunoscută și bine articulată dintre abordările pluraliste, cu un cadru teoretic consistent și strategii specifice¹.

Considerată drept „alternativă metodologică de formare lingvistică ce oferă utilizatorilor săi o soluție practică de comunicare în contexte plurilingve și multiculturale” (Spiță, Tărnăuceanu 2010: 8), intercomprehenșiunea a fost inclusă, la nivel internațional, în curricula multor instituții de învățământ superior (vezi și Garbarino 2016), fiind o metodă care poate fi implementată cu succes atât în contexte didactice multilingve, cât și monolingve, cu diferențe, în principal, în ceea ce privește strategiile didactice,

¹ Pentru evoluția conceptului, vezi Bonvino et alii 2018: 4-6.

designul activităților propuse și rezultatele urmărite. Dacă în context didactic multilingv, miza principală este cea interacțională, de aplicare imediată a strategiilor specifice prin comunicarea efectivă între membrii grupului, în context didactic monolingv accentul cade, mai degrabă, pe activitatea de receptare, respectiv pe însușirea temeinică a unor strategii care să faciliteze interacțiunea în potențiale situații de comunicare interlingvistică.

Prin specificul lor, contextele didactice multilingve constituie o adevărată provocare de design al instruirii, eterogenitatea grupului din punctul de vedere al nivelului de cunoaștere a limbii/limbilor utilizate, respectiv a limbilor cunoscute necesitând strategii didactice și comunicaționale specifice.

Un exemplu de bune practici în ceea ce privește promovarea unor astfel de contexte educaționale multilingve și a unor modele de comunicare plurilingvă prin practica intercomprehensiunii îl constituie proiectul UNITA Universitas Montium², în care Universitatea de Vest din Timișoara este membră alături de alte 5 universități europene.

În cadrul instituțional astfel creat, studenții și cadrele didactice ale celor 6 universități – vorbitori nativi de română, franceză, italiană, spaniolă și portugheză au posibilitatea de a descoperi cu ajutorul cursurilor, atelierelor și cafenelelor lingvistice dedicate intercomprehensiunii strategii prin care își pot valorifica cunoștințele lingvistice, culturale și comportamentale pe care le dețin cu scopul de a comunica între ei, în scris sau oral, folosindu-se de limba maternă, fără medierea unei alte limbi.

Pentru cei interesați de perspectiva didactică a acestei metode, de potențialul ei de aplicare, sunt organizate și cursuri de formare pentru formatori în intercomprehensiune. Prin cele două dimensiuni caracteristice – cea didactică, respectiv de comunicare plurilingvă – un astfel de demers oferă posibilitatea unor observații relevante atât din perspectiva predării limbilor străine, cât și a aspectelor comunicaționale implicite.

În acest sens, participarea la programul de *Formare în intercomprehensiune (curs la distanță deschis tuturor viitorilor formatori din cadrul UNITA)*, desfășurat în format digital în perioada mai-octombrie 2021, pe parcursul a 50 de ore (*Curs introductiv privind fundamentele IC – 4+6 ore; Curs practic de IC (din perspectiva studentului) – 15 ore; Curs de prezentare și testare a materialelor UNITA – 15 ore; Lucrare finală – 10 ore*) ne-a oferit ocazia unor observații cu privire la relaționarea lingvistică a participanților, respectiv la consecințele didactice care decurg de aici, cu referire, în special, la abordarea limbilor/dialectelor romanice mai puțin cunoscute.

² <http://www.univ-unita.eu/>

Analiza noastră are la bază atât perspectiva personală, de beneficiari ai formării în intercomprehensiune, cât și înregistrările existente pe platforma digitală prin intermediul căreia aceasta s-a desfășurat (<https://edu.univ-unita.eu/>), respectiv o serie de microinterviuri realizate cu colegii români participanți la acest program de formare.

2. Tipuri de interacțiune plurilingvă în cadrul cursului de formare în intercomprehensiune

Dincolo de miza didactică pe care o implică cursurile de formare în domeniul intercomprehensiunii, indiferent de publicul căruia îi sunt destinate, acestea reprezintă cadrul de manifestare a unor relații de comunicare variate într-un context interacțional multilingv. Din această perspectivă, în cadrul cursurilor de formare în intercomprehensiune se disting mai multe tipuri de interacțiune, în funcție de relația stabilită între participanți, respectiv de canalul digital/virtual de comunicare.

Interconectările participanților în funcție de relația stabilită între aceștia permit delimitarea a două tipuri de interacțiuni în baza numărului acțanților comunicaționali și a poziției de rol (profesional/didactic) a acestora: *interacțiuni plurilingve la nivelul macrogrupului* (formator – cursanți; cursanți – cursanți) și *interacțiuni plurilingve la nivelul microgrupurilor* (cursanți – cursanți, mai rar formatori – cursanți). Deoarece cursurile de formare în domeniul intercomprehensiunii au o puternică componentă aplicativă, principiul general de comunicare în cadrul acestora, indiferent de tipul de interacțiune utilizat, este cel specific intercomprehensiunii: fiecare participant își utilizează propria limbă ca mijloc de comunicare.

Varietatea tipurilor de interacțiune plurilingvă în cadrul cursurilor de intercomprehensiune este justificată și de canalul digital de comunicare oferit de platformele de videoconferințe utilizate pentru susținerea online a acestor activități de formare lingvistică. În funcție de natura canalului digital de comunicare utilizat, se disting următoarele tipuri interacționale: ***interacțiunea plurilingvă orală*** (*monologuri tematice* – prezentări cu suport de tip PPT și *dialoguri dirijate* ale formatorilor, utilizând italiana, franceza și spaniola; *prezentări ale rezultatelor activităților de învățare colaborativă realizate de către cursanți*; *intervenții plurilingve* ale cursanților, folosind limba romanică maternă/o limbă romanică stăpânită foarte bine: *intervenții de răspuns* la problematizările didactice inițiate de formatori, *intervenții de tip întrebare* adresate formatorilor de către cursanți sau *intervenții de*

completare a mesajelor transmise de formatori sau de unii cursanți), **interacțiunea plurilingvă mixtă** (*orală – scrisă / scrisă – orală*), producția de mesaje fiind realizată dominant oral de către formatori, iar producția de mesaje scrise fiind predilectă în special în cazul cursanților (și preferată, în general, pentru a nu întrerupe discursul formatorului) și **interacțiunea plurilingvă scrisă** (concretizată prin folosirea exclusivă a chatului pentru mesaje publice sau private adresate participanților la sesiunea de formare în intercomprehensiune pe platforma de videoconferințe utilizată și prin realizarea unor sarcini didactice utilizând comunicarea prin mesaje scrise pe platforma digitală Miriadi: formator – cursanți și cursanți – cursanți).

2.1. Interacțiunea plurilingvă mixtă (orală și scrisă) la nivelul macrogrupului

Analizând cele două componente interdependente ale procesului de comunicare (*producția și receptarea* mesajelor) în cadrul interacțiunilor plurilingve (orale și scrise) ocazionate de cursul de formare în domeniul intercomprehensiunii, se constată faptul că eforturile conjugate ale actanților comunicării sunt orientate atât spre activitatea de *receptare*, solicitantă din cauza confruntării cu decodarea unor mesaje orale sau scrise în coduri lingvistice necunoscute (altele decât limba maternă sau o limbă romanică cunoscută foarte bine), cât și spre *producerea* mesajelor scrise sau orale, pentru care se folosesc coduri lingvistice cunoscute (limba maternă sau o limbă romanică cunoscută foarte bine), pentru că interlocutorilor li se solicită ajustări ale mesajelor produse conform principiilor intercomprehensiunii.

Din analiza înregistrării cursurilor de formare desfășurate pe platforma de videoconferințe Webex, se observă o tendință generală de receptare adecvată a mesajelor produse în contextul multilingv discutat. Mesajele pertinente receptate s-au datorat efortului formatorilor (uneori și al cursanților) de reconstrucție / reformulare /clarificare /simplificare (uneori) a mesajului, respectiv de schimbare a codului lingvistic pentru accesibilizarea receptării. În sprijinul receptării pertinente a mesajelor plurilingve au venit și strategiile didactice utilizate de formatori, varietatea materialelor-suport folosite, ca modalitate pluridimensională de transmitere a aceluiași mesaj (auditiv și vizual), precum și suportul plurilingv de transmitere a conținuturilor. Mai mult, formatul digital al cursului a permis și oferirea unui feedback rapid și variat, o interacțiune scrisă și orală aproape simultană, precum și accesul rapid la resurse diverse.

Parcurgând înregistrările video ale cursurilor și urmărind intervențiile orale sau scrise (din chat) ale cursanților, se pot delimita următoarele categorii de dificultăți de înțelegere a mesajelor în cadrul interacțiunilor plurilingve mixte: *receptare incompletă sau deficitară*, respectiv *receptare eronată*.

Pe lângă obstacolele specifice oricărui context educațional, care pot fi considerate deja un loc comun, există cauze particulare care împiedică procesul de receptare în cadrul interacțiunilor plurilingve mixte bazate pe metoda intercomprehenșunii: ineditul unei astfel de abordări (în primele cursuri) atât din punct de vedere didactic, cât și comunicațional (alternanța și varietatea codurilor lingvistice utilizate, diversitatea sarcinilor/activităților de învățare, folosirea unor aplicații digitale mai mult sau mai puțin cunoscute cursanților etc.); eterogenitatea grupului ca grad de cunoaștere a limbilor romanice, ca experiență comunicațională în intercomprehenșune, ca mod de raportare la situația de comunicare creată (cursant și viitor profesor de intercomprehenșune), ca grad de competență digitală; rațiuni individuale, subiective sau obiective și independente de contextul didactic și comunicațional; motive tehnice, de funcționare sau de accesare a platformelor digitale utilizate pe durata cursului de formare în intercomprehenșune.

2.2. Interacțiunea plurilingvă mixtă (orală și scrisă) la nivelul microgrupului

Desfășurat în context interacțional multilingv, specificul cursului de formare în intercomprehenșune a fost dat în special de pronunțatul său caracter aplicativ, concretizat în verificarea conceptelor teoretice și a strategiilor specifice prin comunicarea efectivă între membrii grupului atât la nivelul activităților din cadrul macrogrupului, cât mai ales în realizarea activităților colaborative, în tandem sau în grupe mici, de 4-6 participanți, desfășurate *sincron*, cu ajutorul sălilor de lucru (breakout rooms) ale platformei de videoconferințe Webex – în timpul orelor de curs, sau pe alte platforme – în afara programului, și *asincron*, folosind în special documentele colaborative Google Drive.

Deoarece configurația platformei Webex nu permite înregistrarea sesiunilor de lucru simultane și nu dispunem nici de înregistrări ale întâlnirilor cursanților cu ajutorul platformelor de videoconferințe (Zoom, Google Meet etc.) în afara orelor de curs, observațiile noastre privind comportamentul comunicațional al membrilor grupului pentru situațiile în discuție au

fost făcute în special pe baza microinterviurilor realizate cu o parte dintre participanții români la acest curs, a calității de cursant a autorilor, respectiv pe baza documentelor rezultate în urma sarcinilor colaborative.

Fiind vorba de un curs de intercomprehenșiune desfășurat în context interacțional multilingv, activitățile colaborative din cadrul microgrupurilor multilingve propuse de către formatori au fost astfel gândite încât să fie relevante atât din perspectiva rezultatului învățării/al produsului rezultat, cât și al procesului de realizare a sarcinii. Acest din urmă aspect interesează mai mult analiza de față, deoarece realizarea propriu-zisă a sarcinii constituie o formă de interacțiune plurilingvă care presupune utilizarea principiilor și strategiilor specifice intercomprehenșiunii.

În general, așa cum o demonstrează înregistrările sesiunilor de teletandem, documentele elaborate în cadrul grupurilor de lucru tematice (v. *supra*, *GT Morfologia*, *GT Attività ludica*, *GT Expresii idiomatice*, *GT Faux amis*, *GT Interproduzione*, *GT Paysage linguistique*, *GT Sintassi*), dar și microinterviurile realizate cu o parte dintre cursanți, activitățile colaborative, sincrone și asincrone, s-au desfășurat în acord cu principiile și strategiile specifice intercomprehenșiunii, cursanții demonstrând o bună însușire și aplicarea consecventă a celor mai importante aspecte teoretice.

Au existat însă și situații particulare, în care membrii microgrupurilor au acordat întâietate produsului activității colaborative în detrimentul interacțiunii specifice intercomprehenșiunii. Astfel, în elaborarea activităților comune complexe, a existat uneori tendința de folosire cu precădere a uneia dintre limbile romanice de largă circulație: franceza, spaniola, italiana, ajungându-se la o interacțiune similară cu cea din cadrul oricărui tip de curs desfășurat în context multilingv: comunicarea are loc prin intermediul limbilor romanice cunoscute de majoritatea cursanților, fără valorificarea capacității acestora de activare și mobilizare a propriilor prerechizite lingvistice și extralingvistice din sfera romanității. Un exemplu în acest sens este și *Decalogo di docente di intercomprensione: tratti salienti*, document colaborativ realizat sincron, cu ajutorul sălilor de lucru oferite de platforma Webex, în care limbile sunt inegal reprezentate, aspect datorat, conform afirmațiilor din microinterviuri, în special dorinței comune a membrilor microgrupurilor de a eficientiza procesul de realizare a sarcinii prin apelul la limbi cunoscute de toți participanții, folosind timpul astfel „câștigat” pentru discuții de profunzime privind conținutul.

Aspectelor menționate de către participanți – realizarea unui produs de calitate în timpul, inevitabil limitat, alocat sarcinii – care au determinat aplicarea

parțială a strategiilor specifice intercomprehensiunii în cadrul interacțiunilor din cadrul grupurilor de lucru li se pot adăuga, probabil, și distribuția (inegală a) membrilor în microgrupuri în funcție de limba/limbile vorbite/cunoscute, dificultatea de înțelegere a unor idiomuri romanice mai puțin prezente în curricula internațională de limbi străine, precum româna, catalana etc., lipsa de experiență, respectiv experiența inegală a participanților în domeniul intercomprehensiunii, comportamentele comunicaționale diferite în legătură cu mesajul receptat, datorate diversității în plan lingvistic, cultural, atitudinal și al mentalităților, precum și absența unui (profesor-) coordonator/lider din afara grupului care să gestioneze activitatea colaborativă.

2.3. Interacțiunea plurilingvă scrisă

În cadrul cursului de formare a formatorilor în intercomprehensiune analizat, propus prin proiectul european UNITA, *interacțiunea plurilingvă scrisă* s-a realizat, în special, la nivelul macrogrupului printr-o comunicare digitală sincronă (utilizând chatul videoconferinței Webex), dar și asincronă (pe platforma MIRIADI: <https://www.miriadi.net/ro>). Cele două contexte interacționale plurilingve scrise au avut scopuri comunicaționale și didactice diferite.

În interacțiunea orală la nivelul macrogrupului, intervențiile scrise (sincrone) din chat, în toate limbile romanice utilizate de membrii grupului, au avut rolul de a completa ideile exprimate oral, au reprezentat o formă de răspuns rapid din partea cursanților la unele întrebări/sarcini scurte ale formatorilor sau o soluție de evitare a întreruperii discursului oral al formatorului/al altui cursant prin mesajele cu rol de feedback sau de solicitare de rezolvare a unor probleme tehnice ce puteau afecta negativ comunicarea la nivelul întregului grup sau la nivel individual. Dificultatea receptării mesajelor scrise din chat nu s-a datorat complexității acestora, ci faptului că acestea au interferat ca timp de transmitere cu mesajele orale plurilingve. Polifonia discursivă simultan realizată pe canale diferite (atât oral, cât și scris), a putut duce, în unele cazuri, la o pierdere a concentrării de receptare sau la o focusare a interesului de receptare pe una dintre cele două categorii de mesaje plurilingve: orale sau scrise, la disfuncții de înțelegere a mesajului în context comunicațional multilingv.

O delimitare clară a interacțiunii plurilingve scrise (fără interferențe cu interacțiunile orale) s-a realizat în cadrul cursului de formare prin activitățile didactice și de comunicare scrisă desfășurate pe platforma MIRIADI

(*Mutualisation et Innovation pour un Réseau de l'Intercompréhension à Distance*), o platformă pentru intercomprehenșiunea online și în rețea de grupuri. Una dintre componentele cursului de formare în intercomprehenșiune a fost parcurgerea unei sesiuni de lucru pe platforma amintită, organizată în jurul următoarelor obiective menite să faciliteze comunicarea prin intercomprehenșiune și să formeze competența didactică necesară predării unor cursuri de IC în limbile romanice: 1. înțelegerea intercomprehenșiunii interacționale prin practicarea efectivă a acesteia; 2. realizarea unor sesiuni de micro-teaching, folosind unitățile didactice propuse; 3. dezvoltarea competențelor transversale (de exemplu, competența interculturală).

Activitatea didactică de tip colaborativ de pe platforma MIRIADI, propusă de către formatori, dincolo de obiectivele de formare didactică specifice abordării pluraliste a limbilor romanice, a avut și obiective comunicaționale de practicare și aplicare a intercomprehenșiunii într-un cadru academic multilingv. Însăși organizarea sesiunii de lucru în patru faze relevă întreținerea mizelor didactice cu cele comunicaționale (de tip interactiv): Fase 1 *Conosciamoci!*, Fase 2: *Scegliamo un tema!*, Fase 3: *Lavoriamo in gruppo!*, Fase 4: *Pubblichiamo!*.

Din perspectiva numărului actanților comunicaționali, comunicarea scrisă asincronă utilizând platforma MIRIADI a fost orientată atât spre *interacțiunile la nivelul macrogrupului* (formator – cursanți; cursanți – cursanți), prin forumul accesibil tuturor cursanților înrolați pe platformă, cât și spre *interacțiunile la nivelul microgrupurilor* (cursanți – cursanți, formator – cursanți), prin repartizarea cursanților în șase grupuri de lucru tematice, delimitate în baza intervențiilor pe care cursanții le-au avut în formul accesibil macrogrupului: *GT Morfologia*, *GT Attività ludica*, *GT Expresii idiomatiche*, *GT Faux amis*, *GT Interproduzione*, *GT Paysage linguistique*, *GT Sintassi*. Interacțiunea scrisă asincronă și realizarea obiectivelor didactice ale fiecărui grup au necesitat o comunicare plurilingvă, folosind principiile și strategiile intercomprehenșiunii.

Interacțiunea plurilingvă scrisă (la nivelul macro- și microgrupurilor) s-a caracterizat prin coeziune și coerență discursivă, datorate tocmai naturii specifice comunicării scrise: caracterul îngrijit și elaborarea mesajului cu stăruință și migală; gradul ridicat de receptare a mesajului scris datorită absenței factorilor perturbatori; privilegierea raționamentului, a rigorii termenilor și a formulărilor clare; asigurarea menținerii acurateței; caracterul definitiv al formulărilor și excluderea negocierii sensurilor (vezi Bărdășan 2007: 14-15 *passim*).

Aceste elemente de specificitate favorabile unei receptări eficiente a mesajelor transmise și strategiile specifice intercomprehensiunii interactive pot fi reperabile în postările unor cursanți de pe forumul platformei Miriadi:

Bonjour tout le monde,

Je suis ... Français de ...

Je suis enseignant-chercheur en informatique à l'Université ...

J'ai eu longtemps une passion pour les langues. C'était mon premier thème de recherche (traitement automatique des langues, dictionnaires, lexiche). [...] J'ai travaillé [...] sur l'intercompréhension en langues sinogrammiques. Je travaille actuellement sur les problématiques de l'Anthropocène.

À la prochaine !

Ciao! Mi puoi spiegare più nel dettaglio il tuo lavoro sulle lingue sinogrammiche? Studio cinese ed è un aspetto molto interessante.

Salut! Ce parcurs interesant, de la limbi la informatică la antropocen! Săptămâna trecută am început să ascult podcastul The Anthropocene Reviewed, al lui John Green. Sunt sigură că tu faci lucruri mai serioase, dar pentru un novice ca mine este foarte interesant.

3. Considerații finale

Complex și solicitant, designul unor cursuri de formare a formatorilor în intercomprehensiune desfășurate în context multilingv constituie o provocare atât în ceea ce privește structurarea și prezentarea informației teoretice, cât mai ales în elaborarea activităților colaborative multilingve sincrone și asincrone.

Pentru eficientizarea interacțiunilor plurilingve sincrone, considerăm că pot fi avute în vedere câteva sugestii de natură didactică și comunicațională, i.e. o minimă familiarizare prealabilă cu specificul lingvistic al idiomurilor mai puțin cunoscute, inițierea unor activități de acomodare psihocomunicațională a participanților (de exemplu, realizarea unor prezentări personale digitale), repartizarea echilibrată a cursanților în funcție de limba/limbile vorbite/cunoscute în vederea realizării activităților colaborative, modelarea activităților ținând cont și de comportamentele comunicaționale diferite ale cursanților în legătură cu mesajul receptat (ca urmare a diversității în plan lingvistic, cultural, atitudinal și al mentalităților), evaluarea și monitorizarea constantă (de exemplu, prin intermediul unor chestionare) a interacțiunii /comportamentelor comunicaționale din cadrul grupurilor multilingve.

În ceea ce privește interacțiunea pluringvă asincronă, concretizată mai ales prin intervenții pe forumurile platformelor educaționale utilizate pentru practicarea intercomprehenșunii, apreciem că gestionarea riguroasă a fluxului comunicării – atât ca interval temporal, cât și ca număr de intervenții (ca răspuns la alte postări, respectiv ca inițiere de noi postări) ar putea spori atractivitatea și, implicit, eficiența acestui tip de situație de comunicare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

- BĂRDĂȘAN, Gabriel 2007: *Curs practic de comunicare orală*, ediția a doua, Timișoara, Excelsior Art.
- BONVINO, Elisabetta, FIORENZA, Elisa, CORTÉS VELÁSQUEZ, Diego 2018: *Observing Strategies in Intercomprehension Reading. Some Clues for Assessment* in „Plurilingual Settings. Frontiers in Communication”, https://www.researchgate.net/publication/326468896_Observing_Strategies_in_Intercomprehension_Reading_Some_Clues_for_Assessment_in_Plurilingual_Settings, accesat la data de 15.11.2021.
- GARBARINO, Sandra 2016: *Integrare l'intercomprensione ai curricoli istituzionali: le risorse della piattaforma MIRIADI. Italiano a stranieri*, https://www.researchgate.net/publication/313677870_Integrare_l'intercomprensione_ai_curricoli_istituzionali_le_risorse_della_piattaforma_MIRIADI, accesat la data de 10.11.2021.
- SPIȚĂ, Doina, TĂRNĂUCEANU, Claudia (coord.) 2010, *Galapro sau Despre intercomprehenșune în limbile romanice*, Iași, Editura Universității Al. I. Cuza Iași.
- UNGUREANU, Cristina 2017: *Dicționar de terminologie sociolingvistică*, Iași, Institutul European.